

Поліщук Наталія

викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна

ORCID: 0000-0003-3677-1248

e-mail: polami@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У ПРОЦЕСІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті здійснено аналіз стану формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді, визначено особливості волонтерської діяльності в означеному напрямі.

Формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді розглядається як цілеспрямований процес розвитку інтегральної якості особистості, яка проявляється у загальній здатності та готовності до здоров'язбережувальної діяльності студентської молоді як окремої соціально-демографічної групи суспільства, що вирізняється за сукупністю вікових та психофізіологічних особливостей, від рівня здоров'я якої залежить не лише якість їхнього власного життя, а й якість майбутньої професійної діяльності.

З метою з'ясування стану формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді у процесі волонтерської діяльності автором проаналізовано приклади аудиторної та позааудиторної роботи в окремих закладах вищої освіти України.

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність, формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді, здоров'язбережувальна діяльність, волонтерство, волонтерська діяльність, аудиторна, позааудиторна робота, заклад вищої освіти.

Постановка проблеми. Здоров'язбережувальна компетентність необхідна умова загального та професійного розвитку сучасної молодої людини. Лише за наявності компетентності у здоров'язбереженні майбутні фахівці будуть здатні здійснювати неперервне професійне самовдосконалення.

Вагомий здоров'язбережувальний потенціал має волонтерська діяльність студентської молоді, яка активізується в умовах кардинальних соціально-економічних змін, суспільних викликів. В умовах сьогодення Україна знаходиться на етапі становлення та розвитку громадянського суспільства на засадах свободи, творчості, гуманізму, милосердя. Цей непростий і тривалий процес зумовлюється суперечливою політичною й

соціально-економічною ситуацією, яка склалася в державі останнім часом, та відповідними викликами перед суспільством в умовах карантинних обмежень, війни. Саме тому нині активно стимулюється благодійна діяльність та розвивається волонтерський рух – добровольчий сектор суспільного розвитку.

Волонтерську діяльність розглядаємо як соціально-педагогічний феномен, ефективний засіб соціалізації, соціального становлення особистості, студентської молоді як окремої соціально-демографічної групи суспільства, що вирізняється за сукупністю вікових та психофізіологічних особливостей, від рівня здоров'я якої залежить не лише якість їхнього власного життя, а й якість майбутньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Українські та зарубіжні дослідники спрямовують свою увагу на змісті волонтерства, принципах та практичному досвіді організації волонтерської діяльності, питаннях практичної підготовки волонтерів до роботи з різними категоріями населення. У працях вітчизняних науковців обґрунтовано роль волонтерства як складової соціально-педагогічної роботи з молоддю (О. Балдинюк, І. Зверевої, Н. Коляди, О. Кравченко, Г. Лактіонової, Т. Лях, Ю. Поліщука, Л. Романкової, С. Савченка, С. Харченка та ін.), особливості залучення та підготовки молоді до волонтерської діяльності (О. Безпалько, Р. Вайноли, Н. Заверико, А. Капської, В. Петровича та ін.).

У працях В. Бобрицької, Л. Соколенко, М. Співака, С. Омельченко, В. Оржеховської, Т. Федорченко та ін. розкрито важливість залучення молоді до культури здорового способу життя, формування у студентів здоров'язбережувальної компетентності.

Незважаючи на активний інтерес учених до проблеми розвитку здоров'язбережувальної компетентності особистості, у теорії та практиці це питання залишається недостатньо вивченим, зокрема, в контексті волонтерської діяльності студентської молоді, яка має вагомий здоров'язбережувальний потенціал.

Мета статті – здійснити аналіз стану формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді та визначити особливості волонтерської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Актуальність досліджуваної проблеми викликає, насамперед, потребу в з'ясуванні стану формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді з метою виявлення так званих сильних і слабких сторін, а також пошуку перспективних напрямів розвитку.

Щодо поняття «формування» як ключової категорії у дослідженні, з'ясовано, що у педагогіці сутність формування вчені визначають як «надання певної форми, завершеності процесу становлення особистості, досягнення нею рівня зрілості та стабільності, як процес становлення людини як соціальної істоти під впливом різноманітних чинників –

соціальних, економічних, ідеологічних, психологічних, педагогічних тощо» (Яременко та Сліпушко, с. 31).

У цьому випадку формування позначає певний період розвитку особистості в результаті педагогічного процесу та власне сам педагогічний процес, що спрямований на досягнення необхідної педагогічної мети.

У «Новому тлумачному словнику української мови» (2007) термін «формувати» потрактовано так: «надавати чому-небудь певної форми, вигляду тощо; надавати чому-небудь завершеності, визначеності» (Яременко та Сліпушко, с. 666).

Враховуючи різноаспектні наукові підходи до досліджуваної проблеми, а також до трактування ключових понять дослідження формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді розглядаємо як цілеспрямований процес розвитку інтегральної якості особистості, яка проявляється у загальній здатності та готовності до здоров'язбережувальної діяльності студентської молоді як окремої соціально-демографічної групи суспільства, що вирізняється за сукупністю вікових та психофізіологічних особливостей, від рівня здоров'я якої залежить не лише якість їхнього власного життя, а й якість майбутньої професійної діяльності.

Стан формування здоров'язбережувальної компетентності населення загалом та студентської молоді зокрема залежить, насамперед, від державної політики, соціальної молодіжної політики з питань здоров'язбереження молоді як стратегічно важливої групи суспільства. Метою державної політики здоров'язбереження є «створення умов для збереження і зміцнення здоров'я людини як найвищої соціальної цінності, а також підвищення рівня фізичного, духовного здоров'я, психологічного та соціального добробуту шляхом пріоритетності здорового способу життя як основного чинника відновлення здоров'я, його збереження та зміцнення» (Співак, 2016, с. 461–462).

За даними соціологічних опитувань, «стан фізичного розвитку і здоров'я дітей та молоді постійно знаходиться в центрі уваги громадськості. За даними МОЗ України тільки 5–8% випускників шкіл сьогодні є практично здоровими, 80–85% школярів хронічно хворі, 50–55% мають морфо-функціональні відхилення, понад 40% страждають різними нервово-психологічними розладами» (Круцевич та Безверхня, 2010, с. 75).

Важлива соціальна проблема сучасного суспільства – зниження стану здоров'я студентської молоді. «За останні роки визначилась катастрофічна тенденція росту кількості студентів з відхиленням в стані здоров'я і його низьким рівням. За період навчання стан здоров'я студентів також погіршується. Цьому сприяє зростаюче статичне і психоемоційне напруження процесу навчання, впровадження гаджетів і девайсів як в освітній процес, так і в повсякденне життя» (Здоров'я молоді. Енциклопедія сучасної України).

Сьогодні одним з основних стратегічних завдань освіти є, насамперед, «виховання у молоді відповідального ставлення до власного здоров'я і

здоров'я оточуючих як до вищої індивідуальної та суспільної цінності. Проблематика збереження здоров'я все частіше визнається однією з пріоритетних галузей наукового знання і за своєю практичною значимістю та актуальністю є однією з найскладніших проблем сучасних наук: медицини, психології, педагогіки, соціальної роботи тощо» (Кий-Кокарева, Завадська та Ліцоєва, 2020, с. 75).

Теоретики і практики однак стійкі тому, що «важливим напрямом діяльності сучасних закладів освіти є пошук нових форм і методів зміцнення здоров'я студентів у процесі їх навчання і виховання, впровадження в освітній процес здоров'язбережувальних технологій, спрямованих на підвищення свідомого ставлення студентів до свого здоров'я, формування у них мотивації до збереження власного здоров'я та здоров'я оточуючих» (Кий-Кокарева, Завадська та Ліцоєва, 2020, с. 75).

Водночас суттєві зміни у цій сфері можливі тільки за умови запровадження концепції формування здорового способу життя шляхом визнання здоров'я населення як цінності стратегічного потенціалу держави та фактору національної безпеки.

Сам такий підхід свого часу закладено в основу низки стратегічних документів, що визначають політику держави щодо формування здорового способу життя (Національна стратегія з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.); Концепція розвитку системи громадського здоров'я (2017 р.) та ін.). Зокрема, фундаментом для реалізації Національної стратегії формування здорового способу життя дітей та молоді на період до 2025 року (2018-2019) є впровадження трирівневого підходу: «1) нормативно-методичне забезпечення координованої та ефективної взаємодії на рівні держави усіх суб'єктів державного, громадського та приватного сектору; 2) створення умов для збереження здоров'я і дотримання здорового способу життя дітей та молоді на рівні громади; 3) формування особистісного відповідального підходу й поведінки дітей та молоді щодо збереження власного здоров'я та дотримання здорового способу життя» (Національна стратегія формування здорового способу життя дітей та молоді на період до 2025 року, 2018-2019).

Не применшуючи ролі, значення і можливостей широкого спектру суб'єктів у справі формування здорового способу життя, підтримуємо думку щодо життєвої необхідності активізації участі молоді та громад, волонтерів в означеному процесі, а також залучення молоді до волонтерської діяльності.

Саме на ЗВО – середовище професійного та особистісного зростання молоді людини, покладається відповідальна місія щодо формування здорового способу життя в цілому та формування здоров'язбережувальної компетентності як необхідної умови загального та професійного розвитку сучасної молоді людини.

З метою з'ясування стану формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді в процесі волонтерської роботи нами проаналізовано приклади аудиторної та позааудиторної роботи в означеному напрямі в окремих ЗВО України.

Аналіз *аудиторної роботи* здійснено крізь призму змісту навчальних дисциплін так званого здоров'язбережувального спрямування.

Здійснивши скринінг освітніх програм, що реалізуються в УДПУ імені Павла Тичини, виокремлюємо такі навчальні дисципліни, спрямовані на формування здоров'язбережувальної компетентності особистості:

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти: «Основи здорового способу життя», «Організація і методика краєзнавчо-туристичної діяльності», «Лікувальна фізична культура», «Фізіологічні основи фізичних вправ», «Вікова фізіологія, шкільна гігієна», «Основи медичних знань», «Безпека життєдіяльності» (Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)». УДПУ імені Павла Тичини);

другий (магістерський) рівень вищої освіти: «Фізіологія рухової активності здорового населення», «Методика навчання в освітній галузі здоров'я фізичної культури», «Психологія здоров'я» та ін. (Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)». УДПУ імені Павла Тичини).

З-поміж вибіркового навчальних дисциплін, що викладаються на факультеті фізичного виховання УДПУ імені Павла Тичини, виокремлюємо такі: «Теорія і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Методика організації волонтерського руху», «Сучасні рекреаційні технології», «Загальна характеристика здорового способу життя», «Сучасні практики молодіжної роботи», «Психологія здоров'я та здорового способу життя» тощо. (Факультет фізичного виховання УДПУ імені Павла Тичини).

Також виокремлюємо ті навчальні дисципліни, викладання яких забезпечує кафедра медико-біологічних основ фізичної культури УДПУ імені Павла Тичини: «Медико-соціальні основи здоров'я», «Гігієна і санітарія в галузі», «Вікова фізіологія, шкільна гігієна з основами медичних знань» та ін. (Кафедра медико-біологічних основ фізичної культури УДПУ імені Павла Тичини).

Для порівняння нами проаналізовано навчально-методичне забезпечення з формування здоров'язбережувальної компетентності у студентської молоді різних ЗВО України. З-поміж спеціально спрямованих дисциплін виокремлюємо зміст програми навчальної дисципліни «Здоров'язбережувальні технології у соціокультурному середовищі» підготовки магістра, галузі знань «23 Соціальна робота», спеціальності «231 Соціальна робота», за освітньою програмою «Соціальна робота» (Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи).

Формами *позааудиторної роботи* ЗВО в цілому та з формування здоров'язбереження студентської молоді є: студентські об'єднання, волонтерські групи тощо.

Вагому складову в забезпеченні теоретико-методологічних основ, розробці якісно нових сучасних теоретичних засад і практичних підходів до проблем охорони і зміцнення здоров'я молоді наукові теми кафедр. Зокрема, на кафедрі медико-біологічних основ фізичної культури УДПУ імені Павла Тичини функціонує науковий гурток («Формування особистості вчителя фізичного виховання як організатора і вихователя здорового способу життя»), працюють проблемні групи в рамках діяльності студентського наукового товариства («Зміст та проблеми валеологічного виховання молоді», «Формування системно-цілісних уявлень про здоров'я як ціннісну категорію», «Профілактика шкідливих звичок та їх негативний вплив на здоров'я студентської молоді») (Кафедра медико-біологічних основ фізичної культури УДПУ імені Павла Тичини).

Як свідчить проведений аналіз, саме вища освіта в Україні відіграє значну роль у системі соціальних інституцій, виконує важливі функції передачі знань, умінь і навичок професійної діяльності, розвиває у молоді ерудицію та інтелект і реально визначає культурні орієнтири майбутнього суспільства. Тому необхідно створювати середовище, у якому б суб'єкти навчально-виховного процесу були спроможні вчитися й працювати для досягнення спільної мети. У зв'язку з цим «питання залучення студентів до волонтерської діяльності є актуальними, оскільки різноманітність напрямів, форм і методів волонтерської діяльності відкриває широкі перспективи для активізації духовного, інтелектуального та культурного потенціалу всіх учасників навчально-виховного процесу» (Романкова, 2015, с. 56).

Наступний етап роботи – аналіз стану волонтерської діяльності студентів в освітньому середовищі ЗВО та в позааудиторній роботі. Здійснивши аналіз сайтів ЗВО України, інших інструктивно-методичних матеріалів виокремлено особливості *позааудиторної роботи*, що реалізуються через формування (об'єднання) у студентів здорового способу життя:

студентські волонтерські служби, волонтерські клуби (на базі ЗВО, клубів за місцем проживання, центрів соціальних служб та ін.);

молодіжні волонтерські інформаційно-просвітницькі проєкти, програми;

студентські волонтерські групи, які діють на базі громадських організацій, неформальних об'єднань та ін.

Наведемо приклади українських університетів, які здійснюють волонтерську діяльність.

Серед інших заслуговує на увагу досвід волонтерської діяльності *Київського університету імені Бориса Грінченка*. З-поміж інших, щорічний соціальний проєкт «Із Києвом і для Києва», який став одним із напрямів реалізації місії Університету – «сприяти кожному в цілісному

розвитку і лідерському становленні, служити людині, громаді, суспільству» (Лях та Качуровська, 2016, с. 80; 21).

Прикладом системної організації та проведення цілого спектру заходів, спрямованих на формування здоров'язбережувальної компетентності, є Студентська соціально-психологічна служба факультету соціальної та психологічної освіти *Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Волонтерським контекстом наповнена також робота Молодіжного центру «START», Національно-патріотичного табору для студентської молоді «ДІЯ» та інших формуваннях студентів і викладачів університету.

З-поміж ефективних форм роботи Студентського волонтерського клубу «Допомога» (*Херсонський державний університет*) – курс «Формування здорового способу життя у студентському середовищі», що має на меті формування у студентів спрямованості на здоровий спосіб життя.

Вагому складову студентського волонтерства складає участь молоді в діяльності громадських об'єднань (регіональних, всеукраїнських, міжнародних): *Всеукраїнський громадський центр «Волонтер»*, *Українська волонтерська служба*, Товариство Червоного Хреста України та ін.

Як показав проведений аналіз, важливу роль у справі розвитку студентського волонтерства відіграють регіональні волонтерські об'єднання. В умовах воєнного стану активізували діяльність тисячі волонтерських організацій. Заслугує на увагу Волонтерська організація «РАЗОМ» м. Умань (автор дослідження безпосередньо долучена до діяльності цієї організації).

Окрему складову дослідження відведено змісту *навчальних дисциплін*, спрямованих на вивчення майбутніми фахівцями основних аспектів *волонтерської діяльності*. Насамперед в контексті підготовки майбутніх соціальних працівників (соціальних педагогів), педагогів закладів позашкільної освіти.

Здійснивши скринінг освітніх програм, що реалізуються в УДПУ імені Павла Тичини, виокремлюємо такі навчальні дисципліни, спрямовані на формування основ волонтерської діяльності:

«Соціальна політика», «Соціальна молодіжна політика», «Молодіжна робота у сфері дозвілля та волонтерства» (Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (Соціально-психологічне консультування)». Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти);

«Методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями», «Методика виховної роботи в гуртожитку», «Соціально-педагогічна профілактика девіантної поведінки» (Освітньо-професійна програма «Освітні, педагогічні науки» (соціально-виховна і культурно-дозвіллева діяльність в закладах освіти та громаді). Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти);

«Теорія і практика молодіжної роботи», «Молодіжна робота» (Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (Молодіжна робота)». Другий (магістерський) рівень вищої освіти);

«Теоретико-практичні основи молодіжної роботи», «Соціальна молодіжна політика» (Освітньо-наукова програма підготовки докторів філософії спеціальності 231 Соціальна робота).

Заслужують на увагу вибіркові дисципліни «Молодіжна робота у сфері дозвілля та волонтерства», «Соціальна молодіжна політика», у змісті яких частково простежуються особливості використання молодіжної роботи, волонтерства в контексті формування здоров'язбережувальної компетентності особистості.

Відповідно до робочої програми дисципліни «Молодіжна робота у сфері дозвілля та волонтерства» в межах змістового модуля 2 «Технології роботи з «дітьми вулиці» та соціально незахищеними дітьми та підлітками», теми 5 «Системи організації відпочинку та форми проведення дозвілля» передбачено, зокрема, вивчення питання в контексті формування здоров'язбережувальної компетентності: дозвіллево-спортивна діяльність як найпоширеніший вид дозвілля; дотримання здорового способу життя; просвітницька діяльність та засоби масової інформації; літні табори відпочинку, їх значення для оздоровлення, виховання етичних норм співіснування, спілкування та адаптації до «дорослого» життя; туризм як захоплюючий активний відпочинок і культурний розвиток особистості.

У контексті предметного поля нашого дослідження заслуговують на увагу такі теми у змісті навчальної дисципліни «Соціальна молодіжна політика»:

тема 1.3. Здоров'я та здоровий спосіб життя молоді в Україні: здоров'я та молодіжна політика; програми, спрямовані на вирішення проблем здоров'я молодих людей; доступ до медичних послуг у сільській місцевості; популяризація здорового способу життя; профілактична медицина; клініки, дружні до молоді; спорт; здоров'я у системі формальної освіти;

тема 2.1. Патріотичне виховання та громадянство. Залучення молоді та її участь: поняття «патріотичне виховання»; забезпечення інклюзивного характеру патріотичного виховання; використання методології спільної участі в процесі навчання демократії та громадянськості; посилення громадянського виміру в патріотичному вихованні участь молоді; молодіжна робота; можливості позакласного навчання; роль молодіжних організацій; визнання неформальної освіти; креативні молодіжні культури.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Проведений аналіз стану формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді в процесі волонтерської діяльності засвідчив зацікавленість учасників освітнього процесу ЗВО означеним питанням. ЗВО питання здоров'язбереження особистості, формування здоров'язбережувальної

компетентності є одним з ключових у процесі реалізації аудиторної та позааудиторної складових підготовки фахівців.

Однак, на відміну від аудиторної роботи (загальні та спеціальні фахові дисципліни) ЗВО недостатньо використовують можливості позааудиторної складової підготовки фахівців (студентські волонтерські служби, клуби, сектори молодіжної роботи) в таких аспектах:

удосконалення когнітивно-пізнавального компонента здоров'язбережувальної компетентності особистості (формування системи знань з питань здоров'язбереження та створення здоров'язбережувального середовища у професійній діяльності);

мотивації студентської молоді до волонтерської роботи в цілому та здоров'язбережувального волонтерства зокрема;

підготовки студентів-волонтерів.

Означені вище аспекти потребують подальшого вивчення з метою розробки теоретико-практичних основ формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді в процесі волонтерської діяльності з подальшою реалізацією в практиці роботи ЗВО.

З-поміж перспективних виокремлюємо такі напрями подальших досліджень:

впровадження системного і комплексного підходу до здоров'язбережувальної діяльності в цілому та формування здоров'язбережувальної компетентності студентської молоді як пріоритетного напрямку розвитку державної політики на різних рівнях – міжнародному, державному, регіональному, локальному;

дослідження інноваційних напрямів волонтерської діяльності, спрямованих на покращення якості життя, поглиблення солідарності між людьми, реалізацію основних людських потреб на шляху побудови справедливого суспільства тощо;

роль волонтерства у розвитку здоров'язбережувального середовища, формуванні здоров'язбережувальної компетентності як одного з пріоритетів на державному, регіональному, локальному рівні суспільного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Яременко, В., Сліпушко, О. *Новий тлумачний словник української мови*: у 3 т. Київ: Аконіт.

Співак, М. (2016). *Державна політика здоров'язбереження: світовий досвід і Україна*: монографія. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Логос», 536 с.

Круцевич, Т. та Безверхня, Г. (2010). *Рекреація у фізичній культурі різних груп населення*. Київ: Олімпійська література, 248 с.

Здоров'я молоді. Енциклопедія сучасної України. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=69332 (дата звернення 10.06.2022).

Кий-Кокарева, В. та Завадська, Н. Ліцоева О. (2020). Фізичний та функціональний стан сучасного студентства в процесі фізичної

рекреаційної діяльності та здоров'язберегаючих технологій. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. № 1 (332), с. 65–74.

Національна стратегія формування здорового способу життя дітей та молоді на період до 2025 року (2018-2019). ДУ Державний інститут сімейної та молодіжної політики. URL: <https://dismp.gov.ua/diyalnist/proekt-na-diyalnist/proiekt-natsionalnoi-strategii-formuvannia-zdorovoho-sposobu-zhyttia-ditej-ta-molodi-na-period-do-2025-roku-2018-2019/> (дата звернення 05.04.2022).

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)». УДПУ імені Павла Тичини. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=10416 (дата звернення 02.07.2022).

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Фізична культура)». УДПУ імені Павла Тичини. Другий (магістерський) рівень вищої освіти. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?attachment_id=10464 (дата звернення 02.07.2022).

Факультет фізичного виховання УДПУ імені Павла Тичини. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=2171 (дата звернення 02.07.2022).

Кафедра медико-біологічних основ фізичної культури УДПУ імені Павла Тичини. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=6526 (дата звернення 02.07.2022).

Освітня програма «Соціальна робота» (ОС «магістр», галузь знань 23 Соціальна робота, спеціальність 231 Соціальна робота). Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. URL: <https://vnu.edu.ua/uk> (дата звернення 01.07.2022).

Романкова, Л. (2015). Волонтерська діяльність як складова формування моральних цінностей студентської молоді. *Вища освіта України*. № 4. С. 54–60.

Волонтерська та благодійна діяльність. Київський університет імені Бориса Грінченка. URL: <https://kubg.edu.ua/struktura/pidrozdili/2012-11-23-07-23-58/2011-07-12-12-57-40/volonterska-ta-blahodiina-diialnist.html> (дата звернення 02.05.2022).

Лях, Т. та Качуровська, В. (2016). Організація дозвілля дітей студентами-волонтерами державних та неурядових організацій. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. № 22. Серія «Соціальна робота». С. 77–82.

Студентська соціально-психологічна служба Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/WLalP8C>

Молодіжний центр «START». Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/PLakgbL> (дата звернення 05.07.2022).

Національно-патріотичний табір для студентської молоді «ДІЯ». Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/nLakE2r> (дата звернення 05.07.2022).

Студентський волонтерський клуб «Допомога» Херсонського державного університету. URL: <https://www.kspu.edu/PublisherReader.aspx?newsId=15101> (дата звернення 02.03.2022).

Всеукраїнський громадський центр «Волонтер». URL: <https://volunteer.kiev.ua/> (дата звернення 01.03.2022).

Українська волонтерська служба. URL: <https://volunteer.country/> (дата звернення 06.07.2022).

Товариство Червоного Хреста України. URL: <https://redcross.org.ua/> (дата звернення 06.07.2022).

Волонтерська організація «РАЗОМ» м. Умань. URL: <https://www.facebook.com/groups/1413678352295572/> (дата звернення 01.04.2022).

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (Соціально-психологічне консультування)». URL: Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. УДПУ імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/NLalt1R> (дата звернення 04.07.2022).

Освітньо-професійна програма «Освітні, педагогічні науки» (соціально-виховна і культурно-дозвілєва діяльність в закладах освіти та громаді). Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. УДПУ імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/WLakVPX> (дата звернення 01.07.2022).

Освітньо-професійна програма «Соціальна робота (Молодіжна робота)». Другий (магістерський) рівень вищої освіти. УДПУ імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/aLak5hH> (дата звернення 03.07.2022).

Освітньо-наукова програма «Соціальна робота». УДПУ імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/WLakFg7> (дата звернення 01.07.2022).

Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна молодіжна політика». Освітньо-наукова програма «Соціальна робота». УДПУ імені Павла Тичини. URL: <https://cutt.ly/pLalcIx> (дата звернення 02.07.2022).

REFERENCES

Yaremenko, V. ta Slipushko O. *Novyi tлумachnyi slovnyk ukraïnskoi movy : u 3 t.* [New Explanatory Dictionary of the Ukrainian Language]. Kyiv: Akonit. (in Ukrainian)

Spivak, M. (2016). *Derzhavna polityka zdoroviazberezhennia: svitovyi dosvid i Ukraina* [State Health Care Policy: World Experience and Ukraine]: monohrafiia. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy; Vydavnytstvo "Lohos", 536 s. (in Ukrainian)

Krutsevych, T. ta Bezverkhnia, H. (2010). *Rekreatsiia u fizychnii kulturi riznykh hrup naselennia* [Recreation in Physical Culture of Different Population Groups]. Kyiv: Olimpiiska literatura, 248 s. (in Ukrainian)

Zdorovia molodi. Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy [Health of the Youth. Encyclopedia of modern Ukraine]. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=69332 (дата звернення 10.06.2022). (in Ukrainian)

Kyi-Kokarieva, V. , Zavadska, N. ta Litsoieva O. (2020). Fizychnyi ta funktsionalnyi stan suchasnoho studentstva v protsesi fizychnoi rekreatsiinoi diialnosti ta zdoroviazberehaiuchykh tekhnolohii [Physical and Functional Condition of Modern Students in the Process of Physical Recreational Activities and Health-preserving Technologies]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka. No 1 (332)*, ss. 65–74. (in Ukrainian)

Natsionalna stratehiia formuvannia zdorovoho sposobu zhyttia ditei ta molodi na period do 2025 roku [National Strategy for the Formation of a Healthy Lifestyle for Children and Youth for the Period up to 2025]. (2018-2019). DU Derzhavnyi instytut simėinoi ta molodiznoi polityky. URL: <https://dismp.gov.ua/diyalnist/proektna-diyalnist/proiekt-natsionalnoi-stratehii-formuvannia-zdorovoho-sposobu-zhyttia-ditej-ta-molodi-na-period-do-2025-roku-2018-2019/> (data zvernennia 05.04.2022). (in Ukrainian)

Osvitno-profesiina prohrama “Serednia osvita (Fizychna kultura)” [Educational and Professional Program "Secondary Education (Physical Culture)". First (bachelor) Level of Higher Education]. UDPU imeni Pavla Tychyny. Pershyi (bakalavrskyi) riven vyshchoi osvity. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=10416 (data zvernennia 02.07.2022). (in Ukrainian)

Osvitno-profesiina prohrama “Serednia osvita (Fizychna kultura)” [Educational and Professional Program “Secondary Education (Physical Culture)”. The Second (Master’s) Level of Higher Education]. UDPU imeni Pavla Tychyny. Druhyi (mahisterskyi) riven vyshchoi osvity. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?attachment_id=10464 (data zvernennia 02.07.2022). (in Ukrainian)

Fakultet fizychnoho vykhovannia UDPU imeni Pavla Tychyny [Faculty of Physical Education of the Pavlo Tychyna State University]. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=2171 (data zvernennia 02.07.2022). (in Ukrainian)

Kafedra medyko-biologichnykh osnov fizychnoi kultury UDPU imeni Pavla Tychyny [Department of Medical and Biological Foundations of Physical Culture of the Pavlo Tychyna University]. URL: https://ffv.udpu.edu.ua/?page_id=6526 (data zvernennia 02.07.2022). (in Ukrainian)

Osvitnia prohrama “Sotsialna robota” (OS “mahistr”, haluz znan 23 Sotsialna robota, spetsialnist 231 Sotsialna robota) [Educational Program “Social work” (OS “master’s, Field of Knowledge 23 Social Work, Specialty 231 Social Work)]. Skhidnoievropeiskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky. URL: <https://vnu.edu.ua/uk> (data zvernennia 01.07.2022). (in Ukrainian)

Romankova, L. (2015). Volonterska diialnist yak skladova formuvannia moralnykh tsinnosti studentstoi molodi [Volunteer Activity as a Component of the Formation of Moral Values of Student Youth]. *Vyshcha osvita Ukrainy. No 4*, ss. 54–60. (in Ukrainian)

Volonterska ta blahodiina diialnist [Volunteer and Charitable Activities]. Kyivskiy universytet imeni Borysa Hrinchenka. URL: <https://kubg.edu.ua/struktura/pidrozdili/2012-11-23-07-23-58/2011-07-12-12-57-40/volonterska-ta-blahodiina-diialnist.html> (data zvernennia 02.05.2022). (in Ukrainian)

Liakh, T., Kachurovska, V. (2016). Orhanizatsiia dozvillia ditei studentamy-volonteramy derzhavnykh ta neuriadovykh orhanizatsii [Organization of Children's Leisure Activities by Volunteer Students of State and Non-governmental Organizations]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. No 22. Seriia "Sotsialna robota"*, ss. 77–82. (in Ukrainian)

Studentska sotsialno-psykholohichna sluzhba Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny [Student Socio-psychological Service of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University]. URL: <https://cutt.ly/WLalP8C> (in Ukrainian)

Molodizhnyi tsentr "START" Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny ["START" youth center of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University]. URL: <https://cutt.ly/PLakgbL> (data zvernennia 05.07.2022). (in Ukrainian)

Natsionalno-patriotychnyi tabir dlia studentskoi molodi "DIIA". Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny [National-patriotic Camp for Student Youth "ACTION". Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University]. URL: <https://cutt.ly/nLakE2r> (data zvernennia 05.07.2022). (in Ukrainian)

Studentskyi volonterskyi klub "Dopomoha" Khersonskoho derzhavnoho universytetu [Student Volunteer Club "Help" of Kherson State University]. URL: <https://www.kspu.edu/PublisherReader.aspx?newsId=15101> (data zvernennia 02.03.2022). (in Ukrainian)

Vseukrainskyi hromadskyi tsentr "Volonter" [All-Ukrainian Public Center "Volunteer"]. URL: <https://volunteer.kiev.ua/> (data zvernennia 01.03.2022). (in Ukrainian)

Ukrainska volonterska sluzhba [Ukrainian Volunteer Service]. URL: <https://volunteer.country/> (data zvernennia 06.07.2022). (in Ukrainian)

Tovarystvo Chervonoho Khresta Ukrainy [Red Cross Society of Ukraine]. URL: <https://redcross.org.ua/> (data zvernennia 06.07.2022). (in Ukrainian)

Volonterska orhanizatsiia "RAZOM" m. Uman [Volunteer organization "RAZOM" in Uman]. URL: <https://www.facebook.com/groups/1413678352295572/> (data zvernennia 01.04.2022). (in Ukrainian)

Osvitno-profesiina prohrama "Sotsialna robota (Sotsialno-psykholohichne konsultuvannia)" [Educational and Professional Program "Social Work (Social and Psychological Counseling)"]. URL: Pershyi (bakalavrskiy) riven vyshchoi osvity. UDFU imeni Pavla Tychyny. URL: <https://cutt.ly/NLalt1R> (data zvernennia 04.07.2022). (in Ukrainian)

Osvitno-profesiina prohrama "Osvitni, pedahohichni nauky" (sotsialno-vykhovna i kulturno-dozvillieva diialnist v zakladakh osvity ta hromadi). Pershyi

(bakalavrskiyi) riven vyshchoi osvity [Educational and professional program “Educational and pedagogical sciences” (social-educational and cultural-leisure activities in educational institutions and the community). First (bachelor) level of higher education]. UDPU imeni Pavla Tychyny. URL: <https://cutt.ly/WLakVPX> (data zvernennia 01.07.2022). (in Ukrainian)

Osvitno-profesiina prohrama “Sotsialna robota (Molodizhna robota)”. *Druhyi (mahisterskyi) riven vyshchoi osvity* [Educational and professional program “Social Work (Youth Work)”. The second (master's) level of higher education.]. UDPU imeni Pavla Tychyny. URL: <https://cutt.ly/aLak5hH> (data zvernennia 03.07.2022). (in Ukrainian)

Osvitno-naukova prohrama “Sotsialna robota” [Educational and Scientific Program “Social Work”]. UDPU imeni Pavla Tychyny. URL: <https://cutt.ly/WLakFg7> (data zvernennia 01.07.2022). (in Ukrainian)

Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny “Sotsialna molodizhna polityka”. Osvitno-naukova prohrama “Sotsialna robota” [Work Program of the Educational Discipline “Social Youth policy”. Educational and Scientific Program “Social Work”]. UDPU imeni Pavla Tychyny. URL: <https://cutt.ly/pLalcIx> (data zvernennia 02.07.2022). (in Ukrainian)

FORMATION OF HEALTH CARE STUDENTS’ COMPETENCE IN THE PROCESS OF THEIR VOLUNTEER ACTIVITIES

Nataliia Polishchuk

Teacher of Medical and Biological Fundamentals
at Physical Culture Department,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University,
Uman, Ukraine
ORCID: 0000-0003-3677-1248
e-mail: polami@ukr.net

Abstract. The article deals with the analyzis of the formation of health-saving competence for students and identifies the specifics of volunteering in this context. The formation of health-preserving competence for students is considered as a purposeful process of development of the integral quality of the personality, which is manifested in the general ability and readiness for health-preserving activities of students as a separate socio-demographic group of society, distinguished by a set of age and psychophysiological characteristics, from the level of health on which depends not only the quality of their own life, but also the quality of their future professional activity.

In order to find out the state of formation of health-saving competence among students in the process of volunteer work, the author analyzed examples of classroom and extracurricular work in the specified direction in some higher education institutions of Ukraine. The analysis of the state of formation of the health care competence of students in the process of volunteering proved the

interest of the participants in the educational process of University on the given problem.

However, in contrast to classroom work (general and special professional disciplines), higher education institutions do not sufficiently use the opportunities of extracurricular component training of specialists (student volunteer services, clubs, youth work sectors) in the following aspects: knowledge on health care issues and creation of a health-care environment in professional activity); motivation of student youth to volunteer work in general and health-saving volunteering in particular; training of volunteer students.

Keywords: health-preserving competence, formation of health-preserving competence for students, health care activity, volunteering, classroom, extracurricular work, University.

Стаття надійшла до редакції 27.09.2022 р.